

Glaree

SINO 518

స్నేహాంత.

ఇది.

మే. వే.కళాదిరి అప్పారావు బహదూరు

గారిచే రచియింపబడినది

తొమ్మిది

సాహితీమిత్రాక్షరశాల.

పీఠిక.

అంధ్ర! మహా జనులారా!

ఇందు వ్రాయబడిన విషయములన్నియుఁ బలువుఁకుఁ జేరినవేమైనను పద్మయాదయుఁనుండిఁ చో, మొక్కసారి కంటె నెక్కువగఁ బట్టుంపఁబడుననియు, నందుచే, నీపం క్తుల పర్యవసానమగు, కన్యావరకుల, నిరసనను జనుల మనముల కవసరమనితోచుననియు, వానకొంతయు, స్నేహ లతావతి యొనర్చిన దేహత్యాగమహృదియమననెలకొల్పిన కరుణ, విచారము. ఆశ్చర్యము కోపము మొదలగు వైకల్య ములన్నియు నుట్పిరిగొని కొంతయుఁ బ్రోత్సాహ పరుప నే దీనిని వ్రాపితిని.

ఇట్లెల కొందరు బంగాళీభాషికులు తగినకారణము లే నున్నను “పులినిఁజూచి వక్కవార పెట్టుకొనినట్లు” తాము కూడ స్నేహలతా దేవిననుదరించి, యామె తనదేహము చేరే బ్రహ్మలింపజేసికొని ప్రకాశమును, యానందముగఁ త ముత్కర్షింపఁబడు బడవేసి, నిందుకన్గించి ఆమెచేసిన గొప్ప

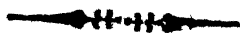
త్యాగమునకు (*Self-burning mania*) తమ్ముగారు
 గొనెనుపిచ్చి, అను వేరు తెప్పించిరి. కాని యాదుగ్రామవనే
 స్నేహలతాదేవియందు మనకుగల గౌరవము స్వేచ్ఛాడదని
 యు, ముక్కు-నిరసన కార్యంబునందు నిరాదరణయు నిమి
 షుత్వమునను కలుగ గూడదని వాప్రాప్తన.

జే. ఓ. అప్పారావు

ERRATA

పుట	పాదము	తప్పు	ఒప్పు
6	20	నెలకొను	నెలకొన
7	2	నర	నల
10	2	తనకిట్టి	తనకిట్లు
16	13	మఱియింత	మఱింత

స్నేహ ల త.

ద్వీప ద.

కలయాపు వర్ణింపఁగఁగలేనుగాని,
విలసిల్లుచున్నదిఁగఁగలేనుగాని,
ప్రేమసారపుఁగఁగలేనుగాని,
రామణీయకమునఁగఁగలేనుగాని,
గలిగిన నెమ్మొచ్చుఁగఁగలేనుగాని,
చెలువైన తనుకాంతిఁగఁగలేనుగాని,
మృదుపదంబులునింకఁగఁగలేనుగాని,
కొదవురూపవిలాసఁగఁగలేనుగాని,
చెలువులవశ్యులఁగఁగలేనుగాని.

బలుదార్లనుపయోగః పటచునవెల్ల
 నూహించి నేఁజెప్పఁనురుధైర్యనిధికి,
 స్నేహాలతకుఁ బితృః సేవానుమతికిఁ
 దప్పకకలవందుఁదలఁచెదనెన,
 నొప్పెడిసౌందర్యఁమువిదతానిత
 యువజన విజయోపయోగంబునందుఁ
 బ్రవశంబుగానీకఁపరిదైవమౌనుఁ
 దనతండ్రినెంతయుఁదయతోడఁగొలిచె
 ననిశ మాతనిసేమఁమారయుచుండె.
 చెలువునిచిత్తంబుఁజెదరంగఁజేసి
 వలపు చిక్కులలోనఁపడిల్లెదోయఁజాలు
 తరుణిపెన్నటి వేణిఁకొండ్రీకూరిమిని
 గరమున సరిచేయఁగడునమృతయ్యె
 గాంతుచుంబనములఁగరమొప్పఁజాల
 నిరిఘాలముతంద్రిఁకెపుడుఁబు మను

కాదుచీకటికినిగలువజేడయ్యె.
 నోరచూపులనెంతయుదిక్కునైన
 దనకువంపగఁజాలుతమణికన్దోయి
 జనకునకనురాగఁసాగరంబయ్యె
 చ్చిముఁడల్లఁబూనంగఁబెంపాఱఁజాలు
 చెయిదోయితండికిఁజేయూతలయ్యె.
 వేయేలచెప్పంగఁవిష్టువు సురలు
 రాయలు కవులుధరను నర్వజనులు
 కలముల మాటలఁగార్వఁబులందుఁ
 బలుభంగులనుగోరిఁపైఁబెట్టుకొనెడు
 కామినీశ్వంగారఁకాయంబు నబల
 రామయెయ్యిశ్లేషఁరసికత్వమొనరన
 చ్చియభుజాంతరమునఁబెంపుంపఁజనక
 నయముగాఁదండిఁనానందింపఁగోరి
 యనయంబు జననితోఁగాకాతయగుటఁ

దనగృహకార్యముఁబ్బఁజేయుచుండె;
 పితరున్బొలఁగొల్చిఁప్రీతిమైస్నేహ
 లతనేత్రి పర్వమైఁలాలింపనతఁడు
 సుకుమారముగమధుఁసుతఁబెంచుచుండి
 ప్రకటంబులై నట్టిపడఁత్తిగుణములఁ
 గాంచినంతోషిందిఁగర్విచితలఁచె
 “మందిభాగ్యముగాదె! మహిన్బ్రీసుతలు
 పుట్టుటహరికృపాఁస్సాక్షిఁజూడంగ
 నిట్టికూతురెయూనఁదెలిటిపుణ్య
 సతిగఁగావునదీనిఁసౌఖ్యంబునేలఁ
 బతిగొప్పవానినిఁబడసెద” ననుచు
 నాతఁడంతటయేగిఁయూరసితఁనదు
 కూతునకను పెల్లిఁకొడుకునెందునను
 గానకయక్కటా! కలకత్తలోని
 యూనివర్సిటీయనుననురుతిర విపణి

లోనొక్కధీమంతుః॥లోకంబునటులఁ
 దానునుగొననెంచె॥ధనమెంతొయొసఁగి;
 మారిజనములార!॥పజ్జానతత్వ
 పారగులార!యో॥పంశితులార!॥
 మనుజునమామ్రొయిట్టి॥మనకాలమందుఁ
 గనియెఱుంగమురాజ॥కఠిన శాసనము
 తప్పక యాపని॥దండొచుననుచు
 మెప్పురో! నామాట॥నొక్కింతనిరుడు
 తెలియ లేమన హిందు॥దేశంబునందుఁ
 బలువారుధనమ్మొపై॥బ్రలలేచ్చుబెంచి
 ధర్మవర్తనఁదూలి॥దయఁ గాఱఁదోలి॥
 కూర్మిభావముమాలి॥కంఠగాములేలి
 సుకుమారదేహల॥సాబగుమగాటలను
 ముకురకపోలల॥గూడ్డుకూతులను
 బెండిలిమిష బలి॥పెట్టుదురె॥

దుండగీనికి నై నఁ దరితమా ననక
 కొండఱింతటికం బెఁగూర్పంపునీతి
 ముందెన్నోరూప్యముల్ ముకుపుగట్టమిని
 గన్యకుమెడఁబు స్తిఁగట్టుటకొప్పు
 రన్యాయమొచిరే! మారసిచూడ
 మెడపు స్తికాదది మేదినిజనులు
 కడుపుకూసలనెల్లఁగఱిపేరాన
 ధనమిచ్చువానికి దయలేకయమ్మి
 పనుపుచోమెడఁగట్టుపలుపొనుగాని
 నిర్మలంబగు ప్రేమఁ నొకొనుదాని
 ధర్మపర్యవసానఁ తాన్వీకం బగుచు
 వతిపవిత్రబును ననదృశంబగుచు
 చతురాశ్రమతాఁగి సాధనంబగుచు
 నిరత సౌఖ్య విశేష నిధిమాగ్గమగుచు
 పరమారసాదకం సావణంబగుచు

వెలయునై వాహికః వేదిక వరయ
 వరమాంసమునుదోళులమ్మనాకటికి
 మనుజునంగడికి నమముఁ చేసిరకట!
 కనలేదే జనులార! కడునీచమైన
 రొక్కఁపుఁ బెండ్లిఁడ్లఁ రోలసేయకయె
 దిక్కుమాలిన పెక్కుఁదినములుగడువ
 మనువుపేరున మఱిఁమఱి బేరమాడి
 కనులుమూయుచుఁ బాలఁగతకు పిల్లివలె
 లోకంబెఱుఁగదంచుఁగొననెంత
 రీకార్యములకుఁ జేఁజేమి యుండినను
 చారమిక్రింద్రొన్నఁదప్పించవలకు
 పేరుమాచ్చినఁ గార్యఁభేదఁబుగలదె
 తరువాత స్నేహలఁతా దేవితండ్రి
 వరునడి కలకతాఁపకనశాలలను
 తేల్చెనయొక్కనిధీమంతువెదకి

.బోటనీశనికిత్తుంపూనియెత్తెన,
 వనియెందివారితోఁ నాచారక్రీతి
 మనువు సేయగఁగోరుఁ మర్యాదనడువ
 పాత్తు గొప్పగ వారుఁ శుల్కబుగోరి
 రత్తఱివతడు వారడిగిర సాము
 తినకుమీఁతినదాటఁ తలపోసిమిగుల
 పనువుగావదని తదాత్మ బంధువు
 గోరెశ్వేల్కధ సంబుఁకొంచెఁగూఁచేయ
 వారుపట్టినపట్టుఁ వదలకయుండి
 ధనములేదనియింతఁ దయబూసకుండి
 జనకుండుతమకోర్కెఁ సనుకూర్పకున్న
 పుత్రికైకొనరానాఁ పోపొమ్మటనిరి
 చిత్రమా పెండ్లిళ్ళు సేయుదులను
 నై ననోజనులార! యల్లువారన్న
 దానికె వారలఁదగద కోపింప

వారలొక్క రెళుల్కఁ వాంఛను మనరు
 ధారత భూమిని పలుచోట్ల నింక
 కులటయాగాక బల్ కుటిలయాగాక
 తలఁగోతియగుగాక దయమాగాక
 ధనము తెచ్చెడి బాలఁ దవలికోరుదురు
 ధనము లేమిని దవ్వు శరుమఁజూచెదను
 ఈపాపమవనిపై నెల్లరదగుటఁ
 గోపించియొక్కరి క్రోధింఁబోకు
 దూరివారికి వేరఁ నొక్కంకునకున
 దూఱియాతనిపిచ్చి, శులువ, యటగ్రుకు
 భూమిమరాచారఁ భూగంబులేటుల
 సేమికారణమున నేలునోగాని
 స్వేచ్ఛకొనిప్పుడు చేసెపనులు
 నిచ్చింపవలక యెగుర మ్రోచరయ
 కావున జనులారా! సుమతిమీరు

భావిందివీనిమాంస్వగజేయలేరె
 తనకిట్టిపితరుండుతగుధర్తదేగ
 ఘనయత్నములజేయఁగాంచియున్నేహ
 తమెచ్చి మెచ్చునిలాస్యంపులేటగు
 చతురతఁజూపకఁదనకునియందు
 నెప్పుడుఁగలకూర్మిహెచ్చుగాఁదనకుఁ
 జెప్పి చెప్పకడబ్బుఁజేర్పంగవతఁడు
 కష్టమందుటతనకతమందు నెఱిగి
 యిష్టమింతయులేనిహితమాతోనతని
 తగురీతివారింపఁదలఁచియుసిగ్గు
 నగముచంపఁగజెప్పఁసాహసింపఁయ
 లోలోనవెతఁజెందిఁలోలోనగుంది
 చాలగామది నెంచిఁచాలతపించి
 యురుముఖముననుండఁకొక్కనాడతఁడు
 వఱతెంచియతిదీనఁభంగిగేహమున

క బలముద్దులకూతుఁగరుదేర నెదుర
 చుబుకంబుఁబుడుకుచుఁనుధలొల్కుదానిఁ
 ముద్దుమాటలగ్రోలిఁమోమెంతయలర
 తద్దయునటుగొంతఁతడవుంది చెంత
 వనిఁజెప్పిలోనికిఁబాపి, ధానుండు
 జనఁజేఁటినిమున్గఁజగతి యట్టులను
 వెతలెల్లదనమదిఁవేవేగఁగ్రమ్మ
 యీతినాఁడు వారలుఁచింతింపనెంత
 వనఁటలెత్తురునుగఁవారి పాలిఁటి
 తనయకల్గనదిఁధవుఁజేయవలకు
 బాలబుద్ధినిఁగాచుఁబగువదియొకటి
 బాలయువతికాగఁపతి నొప్పువాని
 గొప్పబేరములిచ్చిఁకొనివచ్చుటొకటి
 యొప్పినవతిదక్కఁనొకవేళ వార
 లిష్టవర్తనమానిఁహీనజీవితము

దుష్టులైగఁగఁపినఁ ముచ్చితయొకటి
 హితముండి సంతానఁహీనయేయైక
 పతివేరసతిఁదెచ్చుఁ ధయమదిగొకటి
 ధవునిముందుగఁజావఁదగుణవయసున
 భువివీడెననుదుఃఖఁపూర్ణతయొకటి
 ప్రథమంబున నెభర్తఁపరలోకనరుగ
 యైరిగవననుగొప్పఁ వెతయదియొకటి
 మిగులఁగట్టిదియుఁ మెఱతేకేరింకఁ
 దగుభర్తఁదేలేమిఁతార్కాణగాదె
 మదికివచ్చినవాఁడుఁ వాటికొప్పధనము
 మొదలునిచ్చినగానిఁ మునిగఁజేకొనఁడు
 నవకోమలాగియశాఁనానిడ్డకంటె
 యువజనులకుధనంబొప్పేనేయకట
 కానిమ్మనాముగ్ధుఁ కన్నతల్లికిని
 వానోముపంటకుఁ నాప్రియ సుతకు,

నురుసౌఖ్య మొనగూడఁనున్నప్పుడేను
 కొడువనేతు నెడబ్బుఁకొఱకానవిడక
 ధనముచాలమిల్లుఁతగనమ్మియైన
 దనయ పెండ్లిచేసిఁధన్యతఁగాంతు”
 అనిదుఃఖమునబల్కెఁనాతండుచెంత
 విన నేరులేడనుఁకఁద్రాంతిచేతఁ
 ని గాబాలిక వెన్నఁగావచ్చితన్ను
 వీనుల్గొయదంతఁపిన్న దెలుగడు!
 అంతటనతఁడుతాననుకొన్నయట్టు
 లెంతయువెనుదీకఁయింటినిగుడువ
 పెట్టి, కాలేకిలోఁబెద్ద పేరున్న
 దిట్లనుఁగూఁతుకైఁతేనిశ్చయించె
 తండ్రిమాటలవినిఁతలఁకి మాబాల
 తీడఁగిమాదుఁఖంపుఁదీసతనంది
 తను మాటుకొని శుల్కఁధర్మంబుఁదెగడి

మనమందుశోషిల్లి మతి దింత చేసి
 నిక్క-మాపితరుపూఁగి నిమాన్పజేయఁ
 బెక్కుభంగుల నెంచి పిన్నతనమున
 వలదన లేక తావగ చియునింటి
 నిలుపుచూర్గంబులెన్నియు నెంచుచుండె
 జనకుండునిల్లచుక్రిసమకట్టిపట్టి
 దినముచేరఁగవచ్చేదీనతనింటి
 వాటలందరుచుఃఖవశులై మెలఁగిరి
 కోరితెచ్చినమన్యుఁకొరకైనశుల్క
 భారమోర్వఁగ లేనిపాటులిట్లుండు
 కానియింతకుమూలఁకారణంబైన
 తానెలన్నహలఁతాదేవియిపుడు
 శాంతంబునగుమోముసంధింపనింత
 వంతలేకయెపూర్వవైఖరినుండె
 మునుషుండువచ్చుచోఁబుట్టింటివాడు

వర! యెట్లయిననంచుఁ చాన యెంచునొక్క
 మగఁడువచ్చెడునన్నఁ మగువకునిష్ట
 మగుఁగాక, కానియీఁయబలనుబోలు
 పితరుమేలెంచనిఁపిల్లనెందైన
 నతివలలోఁ జూడఁ మనువారిన్ల
 స్నేహలతాదేనిఁ చెవులారవినియు
 నూహించియొగినూరఁ కుండినదేమొ
 ఇల్లుతాకట్టునఁకిచ్చెడిదినము
 తెల్లవాఱఁగనంచుఁ దెలిసియెల్లరును
 మనములబెగడఁదిఁ మఱితిండిఁదినక
 జనిశియ్యలకంటిఁ జడివానఁదడువ
 నంత నెల్లరువోవఁ నాస్నేహలత మఱి
 యింతనవ్వలయంగఁ నెవ్వరులేమి
 గాంచియొటరిగఁదాఁగదిలోనికేగ
 చంచలలోచనఁ స్వాతంత్ర్యమొలుక

నద్దముకడ కేగియలిసెలవేణి
 ముద్దులొల్కఁగవిప్పిమురుపుగాచువ్వి
 మోమందముగదిద్దిఁమోహనాకార
 రామయైమేల్ బట్టఁరాజిల్లఁగట్టి
 తగుభూషలనుదాల్చిఁతనరూపుఁగాంచి
 ననికొంత సేపుంజిఁనమృతభావమున
 నొక లేఖ నేమేమొఁమొగిలిఖియింది
 ప్రకట స్థలినిదానిఁ బాగుగానుంచి
 నేరినోకడుఁగొల్చిఁయేమేమొనుజివి
 యారసితనవారఁలతినిద్రుంబ
 తెలిసిమొగంబుపైఁస్థిరభావమూని
 చలియింపనట్టిహఁస్తముతోడనేమొ
 గైకొనిపైమేడఁగదాపున్నినెక్కె
 నేకతంబిటులింతిఁయేల జేసెనొకొ?
 మగడువచ్చెడునన్నఁమదసంపదించి

మగువకాశ్యంగారః॥మహిమానుసరణిః
 కమనీయనిజరూపః॥గర్వసంపదను
 తమమేదప్తైనెక్కి॥తగువిరహమునః
 జల్లగాలిని, మారు,॥చంద్రునిదిట్టి
 యుల్లాసముగనుండు॥నుద్దేశమేమి
 ఆరసిచూడంగ॥నదికాదుకాదు
 ధారిణి నెల్లర॥దైవంబుకృపను
 దనియింపన్పజయించి॥దయచేసివట్టి
 ఘనశక్తినిధులైన॥గాలినిజంబు
 దిట్టునంతటిమారు॥తిక్కకుఁదగిన
 వట్టిచేలతనంపు॥వదనంబున్నహ
 లతతొల్పకుండన॥లఘుకార్యకరణ
 కృతనిర్మితాంతవం॥కేతాననింబు
 తాలిచెనదియెలగు॥తామ్రాహతాప
 కీలానభీకాంతి॥నిశీతనలిల

మిళితచందనపంక్తి మృగమదసార
 కలితాంగియైభోగి కాంతాళిబెగడ
 సువిలాసమున నెంత సోలకుండగను
 భువిదివియొండైన పూన్కిపోవిడని
 నడక తీరదియేల! నాతియాంతరము
 వడినెఱుంగఁగ నేరి వశముకాదయ్య!
 హరిహరబ్రహ్మాదులగుదేవతలకె
 దరముగాకుండదు తరిబడంబగుచు
 బఱఁగునాకలమెట్లు భామాంతరంగ
 చరితంబెరుఁగుధన్య శాలియానయ్య!
 కానియాబాలతాఁగడు పూన్కిమేడ
 పై నేగువో జేతఁ బట్టిగొంపొపు
 నవియేమి? చూడఁగ నగ్గిపుల్లలను
 రవులుచు పెట్టికిరససీలబుడ్డి
 వలెదోచె వీనితో వనితోకేపనియ్యె?

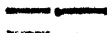
ఆ—మేమి! వెలినుండి యటపెందుకొకట
 పోయిచూచెద మేమి! పోయెనోయచట
 ఇదియేమి! మేడపై నీవెలుంగేమి!
 హృదయభీకరముగా నేపాగుచుండె
 లెండింటివారంతలెందుపైమేడఁ
 జండతేజమదేమి! చనిచూడు"డనుచు
 ప్రక్కదేవళములో, బ్రాహ్మణుండొకఁడు
 పక్కబిగ్గునవచ్చి పేరెలుంగునను
 నిదురించు వారల నెఱివీడిలేపి
 పద, ముచునామేడపైకిఁ గొంపోవ
 కఱకగును నేత్రంపుఁ కాంతిచెంగటను
 వరలెడుశశికళావైఖరిమీఱి
 మహిషరాక్షసరక్తమయఖడ్గశోణ
 మహితతేజమునడుమనుగాలిమీఱి
 తేజరిల్లుమయూఖదీప్తికినడుమ

రాజిల్లుక మలాపుత్తర మణినిమిటి
 వర నిష్ఠఁడవతపోఁపహ్నులనడుమ
 నురుకాంతి నొప్పెడిఁయోగినిమిటి
 ఘనసర్పముఖవిషాక్రకాంతకాంతులను
 మినికెడితలతాయఁ మెఱుపునుమిటి
 యొడలంత పెనుమంటఁలుబిడ్డపైకెగఁతు
 నెడమిఁక వేడిమిఁయెల్లడగ్రమృ
 సాహసంబుననిల్చిఁచలియింపకున్న
 స్నేహలతనుగాంచిఁచెడరగుండియలు
 కాళ్లునోరాడకఁకనులు మహారేవడ
 కల్లోలమునఁగొంతఁకాలమట్లుండి
 మనసు తెల్విఁబడంగఁమగువతిఁరెరిగి
 కనువార లెల్లఱొక్కటచెంత కుఱికి
 కాలిపోయినచీరఁకమనడిలాగి
 తూలికూలెడిబిడ్డఁదొడలపైనుంచి

నిలువజాలక దేహఁ నిలయంబువాసె,
 తరువాతనింటిలోఁ దండ్రీకీలేఖ
 దొరకెనందలివాక్యఁ ధోరణివల్కె
 “నాయనా! యిల్లమ్మి నా పెండ్లిమీరు
 సేయ నెంచుటయెంతఁ చింతాకరంబు
 కానియింతటికష్టఁ కార్యభారంబుఁ
 బూను నవశ్యంబుఁ పోవురేఁ పటికి
 నీపాడు పెండ్లికై యిల్లుమీరమ్మి
 మాపురేవును నిల్వఁ మఱిచోటులేక
 గారియల్ పడుచుండఁ గాంచి నేనెట్టు
 లోరువఁగలనయ్య! యిల్లంబులోన
 మీకష్టములుమాన్పఁ మేలొండులేమి
 నీకార్యమునుబూని యెంచిచేసితిని
 పలువురొ పండితుల్ పరదేశములను
 గలుగువంతులమాన్పఁ గడు నెంతుగాని

కాంతలురోదనాః క్రందనం బెగువ
 స్వాంతంబులెఱుగకః సాహసంబుడుగ
 నోరులఁ దెఱచికఃన్నులఁదేల్పవైచి
 పూరుషుల్ మూఁగులఁపోల్కిచూచుచును
 గొంతసేపటిదాకఃకొయ్యలట్లుండి
 చింతింప మనసులుః చేరంగమగుని
 కాలయాపనమునః గార్యంబు లేమి
 బాలచుట్టునుదీనః భంగిరోదించు
 నతివలఁదొలఁగించిః యాలోనమూర్ఛ
 మతి లేక పడియున్నః మగువ నెత్తికొని
 వైద్యశాలకుఁ బోయిః పడివైద్యుచేర
 నుద్యదాషధములః నువిదకిప్పింప
 గుణ మొకింతయు లేదుః కోమలి తెలిసి
 “ఘనయత్నములుసన్నుః గావలేవనుచుః”
 బలికి పెనఱుటల బాధలనంది

తమభూమినన్యాయఃధర్మముల్ దెగడి
 తమవారి బాధలుఁదయమాన్పరా రె?
 పరమాత్ముక్తరుణావ్రభావంబుచేత
 నరసియీదివన మేఁనంటించుచున్న
 యగ్నిరాజిల్లిదుఃరాచారములను
 భగ్నంబుగావింపఁబ్రజలమనసుల
 చెలఁగునజ్ఞానంపుఁజీకఁటిఁదోలి
 యిలనుఖంబుగఁజేసి యేసాదుగాక!"

10759

